

Aktom o sistematizaciji mogu se propisati posebni uslovi za obavljanje stručnih poslova i poslova državne uprave utvrđeni zakonom.

Iz obrazloženja:

Odredbama osporenog Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mesta u organu državne uprave propisano je za šefa odseka za upravne i opšte poslove, rukovodioca grupe za pravne poslove i radno mesto za upravne poslove, kao uslov u pogledu stručne spreme, diplomirani pravnik sa položenim pravosudnim ispitom i odgovarajućim brojem godina radnog iskustva.

Odredbom člana 19. Zakona o državnoj upravi ("Sl. glasnik RS", br. 20/92, 48/93 i 49/99) predviđeno je da zaposleni mogu obavljati poslove državne uprave ako imaju propisanu školsku spremu, položen stručni ispit za rad u organima državne uprave, i kad je to određeno zakonom ili drugim aktom, radno iskustvo u odgovarajućoj struci. Zakonom o radnim odnosima u državnim organima ("Sl. glasnik RS", br. 48/91... i 32/02) propisano je da se u radni odnos u državnom organu može primiti lice pod uslovima da je državljanin SRJ, da je punoletan, da ima opštu zdravstvenu sposobnost, da ima propisanu stručnu spremu, da nije osuđivan za krivično delo na bezuslovnu kaznu zatvora od najmanje šest meseci ili za delo koje ga čini nepodobnim za obavljanje poslova u državnom organu, kao i da ispunjava druge uslove utvrđene zakonom, drugim propisima ili aktom o sistematizaciji radnih mesta u organu.

Iz navedenih odredaba zakona proizilazi da se aktom o sistematizaciji mogu propisati uslovi za obavljanje stručnih poslova i poslova državne uprave utvrđenih članom 19. Zakona o državnoj upravi, kao i posebni uslovi u skladu sa članom 6. Zakona o radnim odnosima u državnim organima, pa stoga Ustavni sud nije prihvatio inicijativu za pokretanje postupka za utvrđivanje neustavnosti i nezakonitosti osporene odredbe navedenog Pravilnika.

(Odluka Ustavnog suda Republike Srbije, U-br. 295/97 od 25. III 2004)

Praksa sudova opšte nadležnosti

KRIVIČNO PRAVO

OTEŽAVAJUĆA OKOLNOST

Kao otežavajuću okolnost kod krivičnog dela teške telesne povrede iz člana 53. KZS sud može ceniti činjenicu da je oštećeni znatno stariji od okrivljenog.

Iz obrazloženja:

Prvostepenom presudom okrivljeni je oglašen krivim za izvršenje krivičnog dela teške telesne povrede. Okrivljeni je u vreme izvršenja krivičnog dela imao 21 godinu, dok je oštećeni imao 60 godina.

Prilikom odmeravanja kazne prvostepeni sud nije dao adekvatan značaj otežavajućoj okolnosti razlike u godinama između okrivljenog i oštećenog, te je stoga pravilno vrednujući ovu činjenicu Okružni sud kao drugostepeni prvostepenu presudu preinačio i okrivljenom izrekao zatvorsku kaznu.

(Presuda Okružnog suda u Beogradu, Kž. 266/04 od 12. II 2004)

Ispunjeni su uslovi za izricanje mere bezbednosti iz člana 68. OKZ kada okrivljeni vozač došavši do obeleženog pešačkog prelaza na kome je saobraćaj regulisan svetlosnim saobraćajnim znakom svoje vozilo nije zaustavio ispred pešačkog prelaza kada mu je datim znakom semafora crvenim svetlom prolaz bio zabranjen, već je bez zaustavljanja nastavio kretanje i oborio pešaka koji je prelazio kolovoz obeleženim pešačkim prelazom.

Iz obrazloženja:

Okrivljeni je oglašen krivim zbog izvršenja krivičnog dela teškog dela protiv bezbednosti javnog saobraćaja iz člana 201. stav 1. u vezi člana 195. stav 1. KZS.

Odlučujući o žalbi javnog tužioca drugostepeni sud je okrivljenom uz izrečenu krivičnu sankciju izrekao na osnovu člana 68. OKZ meru bezbednosti zabrane upravljanja motornim vozilom imajući u vidu okolnosti pod kojima je došlo do izvršenja krivičnog dela kada je okrivljeni svojim vozilom oborio pešaka koji je propisno prelazio kolovoz preko pešačkog prelaza, ne zaustavljajući svoje vozilo ispred pešačkog prelaza preko koga se pešak kretao propisno kada je za njega bilo upaljeno zeleno svetlo, a za vozača crveno svetlo.

(Presuda Okružnog suda u Beogradu, Kž. 64/04 od 29. I 2004)

KLEVETA

Svedok koji je pred sudom naveo za privatnu tužilju da je žena sumnjivog morala i objasnio da pod tim podrazumeva da je imala seksualne kontakte sa drugim muškarcima iz komšiluka, čini krivično delo klevete iz člana 92. KZS, pa kako je to što je iznosio bilo takvog značaja da je dovelo do teških posledica za oštećenu koju je nakon toga suprug napustio radi se o težem obliku ovog dela iz stava 3.

Iz obrazloženja:

Neosnovani su žalbeni navodi branioca da izjava okrivljenog nije takvog značaja da bi mogla da dovede do poremećaja skladne i trajne zajednice, te da nisu nastupile teške posledice jer nije došlo do razvoda braka.

Ovakvi navodi su neosnovani zbog toga što samo napuštanje bračne zajednice od strane supruge privatne tužilje nakon što je saznao za izjavu, predstavlja tešku posledicu i nije neophodno da dođe do razvoda braka, odnosno da dođe i formalno do pokretanja postupka za razvod braka.

Sama činjenica da je nakon ove izjave suprug privatne tužilje od nje zatražio razjašnjenje, da je nakon toga napustio bračnu zajednicu, predstavlja tešku posledicu za privatnu tužilju u smislu stava 3. člana 92. KZS.

(Presuda Okružnog suda u Beogradu, Kž. 422/04 od 18. II 2004)

BLUDNE RADNJE

Kada okrivljeni natera oštećenu da legne na krevet, pa on skine sa sebe odeću i legne preko oštećene koju nije svlačio stavljajući na nju svoj polni organ, izvršio je krivično delo bludnih radnji.

Iz obrazloženja:

Prvostepenom presudom okrivljeni je oglašen krivim da je nad maloletnom oštećenom koja nije navršila 14 godina izvršio bludne radnje tako što je uhvatio

za ruku, naterao da legne na krevet, skinuo sa sebe odeću i legao preko oštećene koju nije svlačio, stavljajući na nju svoj polni organ, čime je izvršio krivično delo bludnih radnji iz člana 108. u vezi člana 106. stav 1. KZS.

Neosnovano se žalbom branioca okrivljenog pobija prvostepena presuda sa obrazloženjem da se krivično delo bludnih radnji sastoji u dodirivanju golih delova tela oštećene. Kako okrivljeni nije skinuo oštećenu to se u njegovim radnjama ne ostvaruju obeležja krivičnog dela bludnih radnji.

Ovo stoga što je krivično delo bludnih radnji krivično delo kod kojeg je grupni zaštitni objekat dostojanstvo ličnosti i morala, te se ne može braniti teza da radnje koje služe zadovoljenju seksualnih potreba, a same po sebi su protiv dostojanstva ličnosti i morala nemaju obeležja krivičnog dela bludnih radnji.

Bludna radnja se sastoji u svakom dodirivanju oštećene koje je u suprotnosti sa dostojanstvom ličnosti i morala, a služi zadovoljenju seksualnog nagona.

(Presuda Okružnog suda u Beogradu, Kž. 374/04 od 18. II 2004)

ODUZIMANJE MALOLETNOG LICA

Privremena mera o poveravanju maloletnog deteta na čuvanje i vaspitavanje, doneta u parničnom postupku, ima karakter izvršne odluke i njenim onemogućavanjem čini se krivično delo iz člana 116. KZS.

Iz obrazloženja:

Prvostepenom presudom okrivljeni je oglašen krivim za izvršenje krivičnog dela iz člana 116. stav 1. KZS. Okrivljeni je onemogućavao izvršenje privremene mere opštinskog suda kojom mu je naloženo da u roku od tri dana svoje maloletno dete preda na čuvanje i vaspitanje majci, tako što je odbijao da preda dete, branio majci svaki kontakt sa detetom i vršio verbalni pritisak nad detetom kako bi onemogućio izvršitelje da postupe po privremenoj meri.

Pravilno je prvostepeni sud ocenio da je okrivljeni znao da je maloletnik privremenom merom opštinskog suda predat majci na čuvanje i vaspitanje, a što je okrivljeni bio dužan da izvrši u roku od tri dana.

Privremena mera ima karakter odluke kojom se utvrđuje način staranja nad maloletnim detetom i ima se primenjivati sve dok nadležni organ ne donese konačnu odluku.

(Presuda Okružnog suda u Beogradu, Kž. 254/04 od 30. I 2004)

SPREČAVANJE SLUŽBENOG LICA U VRŠENJU SLUŽBENE DUŽNOSTI

Radnici elektrodistribucije kao javnog preduzeća imaju svojstvo ovlašćenog službenog lica kada vrše službenu radnju isključenja isporuke električne energije potrošačima.

Iz obrazloženja:

Radnici Elektrodistribucije, u vršenju službene dužnosti obustave isporuke električne energije zbog duga okrivljenog, imaju svojstvo ovlašćenih službenih lica, a radnja koju preduzimaju predstavlja službenu radnju, te je sud okrivljenog pravilno oglasio krivim za izvršenje krivičnog dela sprečavanje službenog lica u vršenju službene dužnosti iz člana 213. KZS jer je sprečio službena lica da izvrše isključenje.

(Presuda Okružnog suda u Beogradu, Kž 2140/03 od 4. IX 2003)

Kada u obrazloženju prvostepene presude samo se nabraja na osnovu čega je drugostepeni sud utvrdio činjenično stanje bez preciznog navođenja šta je utvrđeno na osnovu svakog pojedinog dokaza, tada nedostaju razlozi o odlučnim činjenicama.

Iz obrazloženja:

Prvostepena presuda sadrži bitnu povredu odredaba krivičnog postupka na koje drugostepeni sud pazi po službenoj dužnosti, a u pitanju je povreda iz člana 368. stav 1. tačka 11. ZKP jer u ožalbenoj presudi nisu navedeni razlozi o odlučnim činjenicama.

Pobijana presuda na strani 3. u trećem pasusu sadrži samo nabranje na osnovu čega je prvostepeni sud utvrdio činjenično stanje i osim kratke analize odbrane optuženog i analize veštaka saobraćajne struke, ne sadrži apsolutno ni jednu jedinu rečenicu o bilo kom drugom pismenom dokazu koji je izveden kao dokaz u toku glavnog pretresa koji je održan pred prvostepenim sudom. Zbog toga, a pošto se i u sadašnjoj žalbi na presudu prvostepenog suda ukazuje, kao i u prethodnoj, da je izostalo precizno navođenje, što je utvrđeno na osnovu svakog pojedinačnog pismenog dokaza, to po oceni drugostepenog suda osnovani su navodi žalbe branioca optuženog da nedostaju razlozi o odlučnim činjenicama.

(Rešenje Okružnog suda u Valjevu, Kž. 400/04 od 23. XI 2004)

GRAĐANSKO PRAVO

SVOJINA NA ZAJEDNIČKIM DELOVIMA ZGRADE

Ugovor o kupoprodaji hodnika kao zajedničkog dela zgrade je ništav pravni posao, jer zajednički deo zgrade koji služi svim vlasnicima posebnih delova zgrade i na kome oni imaju pravo zajedničke nedeljive svojine, nije u prometu.

Iz obrazloženja:

Prema činjeničnom utvrđenju tužilac je vlasnik poslovnog prostora u tržnom centru "N. B." ukupne površine 267,94m² koji se nalazi na III spratu po osnovu ugovora o kupoprodaji poslovnog prostora koji je zaključio 24. 10. 1998. godine sa prvotuženim DD "E". Između tuženog DD "E" i tuženog preduzeća "V. F." u N. B. 17. 8. 1998. godine zaključen je ugovor o kupoprodaji pretprostora na trećoj etaži koji se nalazi ispred pasarele površine 8,40m², a koji pretprostor je drugotuženi adaptirao i rekonstruisao. Utvrdivši na osnovu nalaza i mišljenja sudskog veštaka da predmet kupoprodaje između tuženih predstavlja hodnik, odnosno zajednički deo objekta poslovne zgrade, prvostepeni sud je pozivajući se na odredbe čl. 19. i 15. Zakona o osnovama svojinskoopravnih odnosa, kao i član 47. Zakona o obligacionim odnosima, zaključio da je ugovor zaključen između tuženih 17. 8. 1998. godine o kupoprodaji pretprostora površine 8,40m² ništav pravni posao jer zajednički deo objekta ne može biti u prometu, pošto on služi svim vlasnicima poslovnog prostora bez čije se saglasnosti ne mogu menjati uslovi korišćenja.

Prihvatajući u potpunosti činjenično pravni zaključak prvostepenog suda i datu pravnu argumentaciju drugostepeni sud je žalbe tuženih odbio kao neosnovane i prvostepenu presudu potvrdio.

(Presuda Okružnog suda u Beogradu, Gž. 1595/04 od 23. VI 2004)

U smislu člana 18. Zakona o održavanu stambenih zgrada ("Sl. glasnik RS", br. 44/95) Skupština zgrade može samo doneti odluku o izvođenju radova na sanacijiavnog krova, odnosno krovne konstrukcije kojom se može izgraditi, odnosno adaptirati novi stan, ali ne i nadzidati tri nove etaže (dva sprata i potkrovlje).

Iz obrazloženja:

Iz spisa se vidi da je postojećim GUP-om predmetna dvorišna zgrada predviđena za rušenje pa kako se u njoj nalaze isključivo stambene jedinice, to se urbanističkom dozvolom za privremenu adaptaciju dela tavana i formiranje stambenog prostora u ovoj zgradi ne poboljšavaju uslovi korišćenja postojećih stanova, jer prostora za drugu namenu i nema te da tako nisu ispunjeni uslovi za izdavanje privremene urbanističke dozvole propisani članom 38. stav 4. Zakona o planiranju i uređenju prostora i naselja ("Sl. glasnik RS", br. 44/95 i 16/97).

(Presuda Vrhovnog suda Srbije, Uvp. I 27/03)

SMRT ZAKUPCA I PRAVO NA KORIŠĆENJE STANA

Pošto tuženi nije bio član porodičnog domaćinstva svoje majke u vreme njene smrti, već porodičnog domaćinstva koje su činili njegova supruga i deca, on nema prava na osnovu člana 34. Zakona o stanovanju, pa kako stan koristi bez pravnog osnova, vlasnik stana je na osnovu čl. 3. i 37. Zakona o osnovama svojinskopravnih odnosa ovlašćen da od tuženog zahteva predaju stana.

Iz obrazloženja:

Prema utvrđenom činjeničnom stanju pred nižestepenim sudovima, tužilac je vlasnik spornog stana iz koga traži iseljenje tuženog, a na kome je nosilac stanarskog prava bila majka tuženog koja je umrla 20. I. 2000. godine. Tuženi je 1974. godine zaključio brak, a njegova supruga je postala zakupac stana br. 87. u ul. Ljermontovoj br. 7 u B. na osnovu ugovora o zakupu od 10. 7. 1995. godine u koji su kao članovi njenog porodičnog domaćinstva upisani tuženi i njihova zajednička deca. Ugovor o otkupu tog stana supruga tuženog je zaključila 15. 12. 1995. godine, a majka tuženog bila je vlasnik idealnog dela na četvorosobnom stanu u kući k. br. 33 u ul. C. u B.

Polazeći od tako utvrđenog činjeničnog stanja i po oceni revizijskog suda pravilno su postupili nižestepeni sudovi kada su obavezali tuženog da se iseli iz stana br. 5. u ul. M. br. 68. u B. jer on u vreme smrti svoje majke, koja je bila nosilac stanarskog prava na tom stanu, nije bio član njenog porodičnog domaćinstva, već porodičnog domaćinstva svoje supruge i zajedničke dece. Za vreme braka sa tuženim njegova supruga je dobila stan koji je otkupila i koji predstavlja njihovu zajedničku imovinu na osnovu člana 321. st. 1. Zakona o braku i porodičnim odnosima. S obzirom da tuženi nije bio član porodičnog domaćinstva svoje majke u vreme njene smrti, on nema pravo kao zakupac, da koristi stan na osnovu člana 34. Zakona o stanovanju. Pošto tuženi nema pravni osnov za korišćenje stana to je tužilac kao vlasnik stana, na osnovu čl. 3. i 37. Zakona o osnovama svojinskopravnih odnosa ovlašćen da od tuženog zahteva predaju stana.

(Presuda Vrhovnog suda Srbije, Rev. 3469/03 od 19. II 2004)

ODGOVORNOST ZA ŠTETU OD OPASNE STVARI

Za štetu koju je maloletni tužilac pretrpeo zbog ujeda psa koji je izleteo iz stana tuženih bez zaštitne korpe, odgovaraju vlasnik psa i članovi njegove porodice koji žive u istom stanu, a koji su dužni da psa nadgledaju.

Iz obrazloženja:

Na osnovu utvrđenih činjenica da je maloletnog tužioca na stepeništu zgrade ujeo pas koji je bez zaštitne korpe izleteo iz stana tuženih i nanio mu povrede u predelu podlaktice i grudnog koša, prvostepeni sud je po oceni Okružnog suda pravilno zaključio da su svi tuženi i vlasnik psa kao i članovi njegove porodice koji žive sa njim u tom stanu, odgovorni za štetu koju je pretrpeo tužilac, s tim što odgovornost tužene P. A. kao vlasnika psa proizilazi iz člana 174. Zakona o obligacionim odnosima, a odgovornost ostalih tuženih članova njene porodice proizilazi iz odredbe člana 176. ZOO, jer su to lica kojima je opasna stvar poverena na nadgledanje.

Kod pravilno utvrđenih povreda koje je maloletni tužilac zadobio od ujeda psa i posledica zadobijenih povreda, a na bazi nalaza i mišljenja sudskog veštaka, prvostepeni sud je pravilno primenio materijalno pravo odredbe člana 200. ZOO u vezi člana 223. ZPP-a, kada je tužiocu dosudio naknadu tražene neimovinske štete za pretrpljene fizičke bolove i strah, sa zakonskom zateznom kamatom od dana donošenja prvostepene presude, pa do isplate, zbog čega je Okružni sud prvostepenu presudu u tom delu potvrdio i žalbu tuženih odbio kao neosnovanu.

(Presuda Okružnog suda u Beogradu, Gž. 1027/04 od 24. IV 2004)

ODGOVORNOST PREDUZEĆA ZA ŠTETU

Prema odredbi člana 170. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima, za štetu koju zaposleni u radu ili u vezi sa radom prouzrokuje trećem licu, odgovara preduzeće u kome je zaposleni radio u trenutku prouzrokovanja štete, osim ako dokaže da je zaposleni u datim okolnostima postupao onako kako je trebalo.

Iz obrazloženja:

U toku postupka utvrđeno je da je 30. 7. 1992. godine motorno vozilo "zastava 101" vlasništvo drugotuženog pravnog lica, naletelo na dva parkirana vozila i oštetilo ih. Ovim motornim vozilom upravljao je prvotuženi kome je ovo vozilo bilo povereno po osnovu rada, a koji je zbog učinjenog prekršaja i prekršajno odgovarao.

Na osnovu ovako utvrđenog činjeničnog stanja nižestepeni sudovi su obavezali i vlasnika vozila kao solidarnog dužnika da tužiocu zajedno sa prvotuženim vozačem vozila isplati regresnu štetu. Kako je nesumnjivo utvrđeno da je šteta tužiocu prouzrokovana upravo nesavesnim obavljanjem radnih obaveza od strane radnika drugotuženog, ovde prvotuženog, to je po oceni Vrhovnog suda Srbije drugostepeni sud pravilno postupio kad je u smislu odredbe člana 170. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima zasnovao odgovornost drugotuženog za nastalu štetu.

(Presuda Vrhovnog suda Srbije, Rev. 49/02 od 18. IX 2002)

ZASTUPANJE USTANOVE I JAVNOG PREDUZEĆA U PARNIČNOM POSTUPKU

Zakonski zastupnik ustanove i javnog preduzeća koje koristi sredstva u svojini Republike Srbije u imovinsko-pravnim sporovima i kada se njihovo finansiranje obezbeđuje iz budžeta Republike ili iz drugih sredstava Republi-

ke je direktor ustanove, odnosno javnog preduzeća, a ne Republičko javno pravobranilaštvo.

Obrazloženje:

Republičko javno pravobranilaštvo iz Beograda se dopisom br. JP 4198 od 17. VIII 1998. godine obratilo Vrhovnom sudu Srbije sa predlogom da zauzme stav o tome da li u imovinsko-pravnim sporovima Republičko javno pravobranilaštvo ima položaj zakonskog zastupnika ustanove koja se finansira iz budžeta Republike.

Za zauzimanje stava o ovome pitanju neophodno je poći od merodavnih odredbi većeg broja zakona, koje na posredan ili neposredan način mogu dati odgovor na ovo pitanje.

Zakon o sredstvima u svojini Republike Srbije određuje koja su sve sredstva u državnoj svojini. To su, između ostalog, nepokretnosti i druga sredstva koja su na osnovu zakona donetih do dana stupanja na snagu ovog Zakona prešla u državnu svojinu, kao i nepokretnosti i druga sredstva čiji su korisnici javne službe, a koja su po odredbama ovog Zakona postali državna svojina. Na osnovu čl. 47. st. 1. Zakona javne službe su (kao i drugi državni organi i organizacije) nastavile sa korišćenjem nepokretnosti i sredstava u državnoj svojini u svojstvu nosilaca prava korišćenja, odnosno korisnika nepokretnosti. To njihovo pravo treba i da se evidentira u javnim knjigama, s tim što se kao vlasnik upisuje Republika Srbija.

U odnosu na sredstva u državnoj svojini zakon uvodi pojam raspolaganja sredstvima, pod kojim podrazumeva otuđenje iz državne svojine, pribavljanje u državnu svojinu i davanje na korišćenje, odnosno u zakup, kao i stavljanje hipoteke na nepokretnosti u državnoj svojini (čl. 5. st. 2. Zakona) i pojam upravljanja pod kojim podrazumeva održavanje, obnavljanje i unapređivanje sredstava, kao i izvršavanje zakonskih i drugih obaveza u vezi sa tim sredstvima (čl. 15. Zakona).

Pravo raspolaganja, kao jedno od svojinskih ovlašćenja, rezervisano je za Republiku Srbiju, kao titulara prava svojine, ali, osim otuđenja nepokretnosti koje koriste javne službe, o čemu odlučuje Vlada Republike Srbije, o pribavljanju i davanju na korišćenje odnosno u zakup, kao i o otkazu ugovora o davanju na korišćenje, odnosno u zakup i stavljanju hipoteke na nepokretnosti koje koriste javne službe (dakle ustanove i javna preduzeća) odlučuje organ javne službe utvrđen Zakonom, odnosno Statutom javne službe, uz saglasnost direkcije. Svojinska ovlašćenja Republike Srbije u tom delu, dakle, manifestuju se kroz obaveštavanje i davanje saglasnosti njenog organa za zaključivanje navedenih pravnih poslova od strane ustanove ili javnog preduzeća, kao korisnika, bez čije saglasnosti su takvi pravi poslovi ništavi (čl. 8-a Zakona).

Ustanove, kao pravna lica, prema čl. 16. Zakona o javnim službama imaju direktora, a prema čl. 19. istog Zakona, direktor ima prava i dužnosti direktora preduzeća. Delokrug direktora više, srednje i osnovne škole određen odgovarajućim specijalnim zakonima ne isključuje primenu navedenih odredbi Zakona o javnim službama. Kako Zakon o javnim službama direktora ustanove, kao organa ustanove, izjednačava sa pravima i dužnostima direktora preduzeća, proizilazi da direktor škole zastupa školu onako kako je to određeno čl. 63. Zakona o preduzećima.

Pojam i pravni položaj javnog preduzeća određen je Zakonom o preduzećima i Zakonom o javnim preduzećima. Pošto Zakon o preduzećima ne sadrži posebne odredbe o delokrugu direktora javnog preduzeća, i ovde se ima primeniti

opšta odredba Zakona o direktoru, kao organu preduzeća (čl. 63. Zakona), prema kojoj direktor zastupa preduzeće. Čl. 41. st. 1. i 2. Zakona o preduzećima inače uvodi neoborivu pretpostavku da je direktor ex lege zastupnik preduzeća, s tim što se osnivačkim aktom, odnosno Statutom preduzeća može odrediti da, pored direktora, preduzeća zastupaju i druga lica.

Analizom navedenih zakonskih odredbi može se zaključiti da javne službe – ustanove i javna preduzeća, kao korisnici državne imovine u imovinsko-pravnim sporovima iz čl. 8-a. st. 2. Zakona o sredstvima u svojini Republike Srbije u parničnom postupku imaju stvarnu legitimaciju, jer na osnovu odluka svojih organa mogu biti učesnici materijalno-pravnog odnosa u napred navedenom obimu, naravno ukoliko za to imaju saglasnost Direkcije. Onda kada su stvarno legitimisani, u parničnom postupku ih zastupa lice koje je po zakonu, ili osnivačkom aktu ili Statutu ustanove, odnosno javnog preduzeća njihov zastupnik. To je uvek direktor ustanove, odnosno javnog preduzeća, s tim što pored direktora to može biti i drugo lice određeno osnivačkim aktom odnosno Statutom.

Sa izloženih razloga mišljenja smo da u parničnom postupku Republičko javno pravobranilaštvo nema položaj zakonskog zastupnika ustanove i javnog preduzeća. To ne proizilazi ni iz odredbe čl. 7. Zakona o javnom pravobranilaštvu ni u slučaju da se njihovo finansiranje obezbeđuje iz budžeta Republike. Po toj odredbi Zakona ono bi, eventualno, imalo obavezu da ustanovu odnosno javno preduzeće zastupa po punomoćju, jer je položaj Republičkog javnog pravobranilaštva, kao zakonskog zastupnika, ustanovljen samo za one slučajeve kada se kao stranaka u parničnom postupku pojavljuje Republika Srbija (čl. 9. Zakona).

(Pravno shvatanje Građanskog odeljenja Vrhovnog suda Srbije utvrđeno na sednici od 16. XI 1998)

SVOJINSKA TRANSFORMACIJA PREDUZEĆA I OTKUP STANA

Zakupac na društvenom odnosno državnom stanu ima pravo na otkup stana pod uslovima propisanim zakonom o stanovanju i posle izvršene svojinske transformacije preduzeća u druge oblike organizovanja.

(Pravno shvatanje Građanskog odeljenja Vrhovnog suda Srbije utvrđeno na sednici od 27. XII 1999)

OBAVEZA NA ISPLATU NAKNADE ZA NEVRAĆENO ZEMLJIŠTE

U vanparničnom postupku na isplatu novčane naknade za oduzeto zemljište po Zakonu o načinu i uslovima priznavanja prava i vraćanju zemljišta koje je prešlo u društvenu svojinu po osnovu poljoprivrednog zemljišnog fonda i konfiskacijom zbog neizvršenih obaveza iz obaveznog otkupa poljoprivrednih proizvoda može biti obavezana ona organizacija u odnosu na koju je takva obaveza ustanovljena pravosnažnim rešenjem donetim u postupku za vraćanje zemljišta.

Na isplatu novčane naknade može biti obavezana i organizacija – preduzeće čiji je osnivač obavezana organizacija, jer za obaveze nastale pre osnivanja solidarno odgovaraju osnivači i novonastala organizacija.

Obaveza opštine, a zatim Republike Srbije, na isplatu novčane naknade za oduzeto zemljište nastaje onda kada se izvršenje radi ostvarivanja potraživanja prema prethodnom dužniku nije moglo sprovesti na sredstvima izvršenja iz čl. 27. ZIP-a, i usled toga postupak izvršenja pravosnažno u potpunosti obustavljen.

U navedenom slučaju sud može na predlog poverioca odrediti izvršenje prema opštini, odnosno Republici Srbiji kao dužnicima na osnovu izvršne isprave po kojoj je dužnik određena organizacija i pravosnažno rešenja o obustavi izvršenja u odnosu na tu organizaciju, odnosno opštinu.

Obrazloženje:

U Vrhovnom sudu Srbije pojavilo se kao sporno, između ostalih, pitanje na koga po Zakonu o načinu i uslovima priznavanja prava i vraćanju zemljišta koje je prešlo u društvenu svojinu po osnovu poljoprivrednog zemljišnog fonda i konfiskacijom zbog neizvršenih obaveza iz obaveznog otkupa poljoprivrednih proizvoda (u daljem tekstu: Zakon) pada obaveza isplate novčane naknade za oduzeto zemljište.

Po jednom shvatanju ta obaveza pada na organizaciju prema kojoj je u postupku vraćanja zemljišta ta obaveza ustanovljena, dok **po drugom shvatanju** tu obavezu ima ona organizacija koja koristi zemljište u trenutku određivanja naknade u vanparničnom postupku.

Prema pravnom shvatanju Odeljenja za upravne sporove ovog Suda *“kada komisija za vraćanje zemljišta rešenjem utvrdi da podnosiocu zahteva pripada pravo na novčanu naknadu istim rešenjem je dužna da utvrdi i obveznika te naknade. Ukoliko ovo nije učinjeno konačnim rešenjem, stranke mogu zahtevati od komisije donošenje dopunskog rešenja u tom pogledu”. Inače, prema pravnom shvatanju istog Odeljenja obaveza davanja naknade leži na držaocu ovog zemljišta u društvenoj svojini.*

Sud je u vanparničnom postupku u kome se samo određuje visina novčane naknade po već utvrđenom pravu na novčanu naknadu prema određenoj organizaciji u upravnom postupku “vezan” odlukom upravnog organa, i ne može tu obavezu kada je ona sporna utvrđivati prema drugoj organizaciji koja u upravnom postupku nije ni učestvovala. Ovo bez obzira na odredbu čl. 12. st. 1. Zakona, prema kojoj “isplata naknade pada na teret organizacije koja koristi zemljište u momentu određivanja naknade”, jer tu odredbu valja tumačiti u kontekstu ostalih odredbi istog Zakona, posebno člana 5. (ko su stranke u postupku) i opštih pravila Zakona o vanparničnom postupku.

U jednom broju predmeta postavilo se pitanje ko je još, osim organizacije koja je pravosnažnim rešenjem u postupku vraćanja zemljišta obavezana da plati novčanu naknadu, dužan ispuniti ovu obavezu. Zakon o preduzećima sadrži rešenja o tome u kojim slučajevima i pod kojim uslovima, osim samog preduzeća, za njegove obaveze odgovaraju i osnivači, članovi društva kapitala i akcionari (član 53, član 54, član 202. i dr. ZOP-a). On, međutim, nema odredbi o tome kada i u kojim slučajevima novoosnovano preduzeće odgovara za obaveze svog osnivača. Povodom zloupotrebe prava na osnivanje preduzeća i izigravanja poverilaca, u praksi privrednih sudova preovlađujući je stav da preduzeće odgovara za obaveze svog osnivača jer je reč o podeli osnivača, koja po ZOP-u znači neograničenu solidarnu odgovornost osnivača i novoosnovanih preduzeća.

Prema članu 12. stav 3. Zakona “u slučaju kad organizacija nije u mogućnosti da isplati novčanu naknadu, obavezu isplate te naknade izvršiće opština, a ako i ona to nije u mogućnosti, ovu obavezu izvršiće Republika Srbija”. U primeni citirane odredbe pojavila su se kao sporna dva pitanja: kada se aktivira obaveza opštine, odnosno Republike Srbije, i da li u odnosu na njih poverilac mora imati izvršnu ispravu.

Tražeci mesto ovoj odredbi u institutima građanskog prava moglo bi se zaključiti da je reč o zakonskom supsidijarnom jemstvu opštine i Republike Srbije,

a to dalje znači primenu svih odredbi ovog instituta. Opština, a posle nje Republika Srbija, bile bi s tim u vezi dužne izvršiti isplatu novčane naknade tek ukoliko poverilac svoje potraživanje nije mogao od prethodnog dužnika naplatiti ni prinudnim putem na svim sredstvima izvršenja koja se mogu odrediti radi ostvarenja novčanog potraživanja.

Izvršenje se određuje na osnovu izvršne isprave (čl. 16. ZIP-a), a ona je podobna za izvršenje ako su u njoj naznačeni, između ostalog, poverilac i dužnik (čl. 20. ZIP-a). Izvršenje se određuje i na predlog lica koje u izvršnoj ispravi nije označeno kao poverilac, tj. protiv lica koje nije označeno kao dužnik, ali samo pod uslovima propisanim čl. 22. ZIP-a (tzv. pravno sledovanje). Sledeći navedenu odredbu ZIP-a moglo bi se zaključiti da se protiv opštine, odnosno Republike Srbije ne može odrediti izvršenje obaveze bez prethodnog pribavljanja odgovarajuće izvršne isprave. Međutim, obaveza na isplatu već određene novčane naknade od strane opštine, odnosno Republike Srbije kada organizacija nije u mogućnosti da to učini, stilizovana je u Zakonu tako ("obavezu će izvršiti") da se čini izlišnim pribavljanje izvršne isprave. Ta obaveza je izvesna, jasna i proizilazi neposredno iz samog Zakona. Prema ovim licima sud može na predlog poverioca odrediti izvršenje na osnovu izvršne isprave po kojoj je dužnik određena organizacija i podataka da se izvršenje u odnosu na nju nije moglo sprovesti, tj. na osnovu pravosnažnog rešenja o potpunoj obustavi izvršenja u odnosu na organizaciju (odnosno opštinu) kao prethodnog dužnika.

(Pravno shvatanje Građanskog odeljenja Vrhovnog suda Srbije utvrđeno na sednici od 28. II 2000)

DOZVOLJENOST REVIZIJE PO ČLANU 400. STAV 3. ZAKONA O PARNIČNOM POSTUPKU

Revizija je uvek dozvoljena protiv rešenja drugostepenog suda kojim se izjavljena žalba odbacuje odnosno kojim se potvrđuje rešenje prvostepenog suda o odbacivanju revizije i to nezavisno od vrste spora i vrste postupka (imovinsko-pravni, privredni, radni, smetanje poseda i drugi sporovi).

(Pravno shvatanje Građanskog odeljenja Vrhovnog suda Srbije utvrđeno na sednici od 28. II 2000)

ODGOVORNOST POSLODAVCA ZBOG POVREDE RADNIKA NA PUTU OD POSLA DO KUĆE I OBRATNO I NAKNADA ŠTETE

Šteta koju radnik pretrpi pri dolasku na posao ili pri povratku sa posla je šteta u vezi sa radom u smislu odredbi čl. 62. st. 5. Zakona o osnovama radnih odnosa ("Sl. list SRJ", br. 29/96) i čl. 106. st. 5. Zakona o radnim odnosima ("Sl. glasnik RS", br. 55/96) za koju poslodavac odgovara po opštim pravima o odgovornosti za štetu.

(Pravno shvatanje Građanskog odeljenja Vrhovnog suda Srbije utvrđeno na sednici 10. IV 2000)

PONAVLJANJE DISCIPLINSKOG POSTUPKA

Zakonom nije propisana mogućnost ponavljanja disciplinskog postupka, pa o tome donesena odluka ne uživa sudsku zaštitu i kada je ponavljanje disciplinskog postupka propisano pojedinačnim kolektivnim ugovorom.

(Pravno shvatanje Građanskog odeljenja Vrhovnog suda Srbije utvrđeno na sednici 10. VI 2000)

Banka ima pravo da na iznos negativnog salda na tekućem računu obračuna ugovorenu kamatu koju će, ako je neprimereno visoka, sud na zahtev tuženog umeriti prema kretanju visine kamatne stope na tržištu novca u spornom periodu za tu vrednost poslova (depoziti po viđenju).

Za slučaj da kamata nije ugovorena banka ima pravo samo na zateznu kamatu.

(Pravno shvatanje Građanskog odeljenja Vrhovnog suda Srbije utvrđeno na sednici od 22. V 2000)

NASTAVLJANJE POSTUPKA KOJI MIRUJE

Ako predlog za nastavak postupka miruje pre isteka roka od tri meseca iz člana 217. stav 2. Zakona o parničnom postupku ne odbije i svoju odluku do isteka tog roka ne dostavi predlagaču sud ne može po proteku roka iz čl. 217. st. 3. navedenog Zakona utvrditi da se tužba smatra povučenom.

(Pravno shvatanje Građanskog odeljenja Vrhovnog suda Srbije utvrđeno na sednici od 9. X 2000)

UPRAVNO PRAVO

PRIMENA PROPISA

Na pravni odnos koji je nastao za vreme važenja jednog propisa, a traje i za vreme važenja kasnijeg propisa kojim se taj odnos drugačije reguliše, primeniće se taj kasnije doneti propis ako je povoljniji za stranku.

Iz obrazloženja:

Prema pravnom shvatanju Vrhovnog suda Srbije, na odnos koji je nastao za vreme važenja jednog propisa, a traje i za vreme važenja kasnijeg propisa kojim se taj odnos drugačije reguliše, primeniće se taj kasnije doneti propis ako je povoljniji za stranku i ako o stvari nije bilo pravosnažno rešeno za vreme važenja ranijeg propisa. Kako je očigledno da je novi propis po stranku nepovoljniji, a da o njenom zahtevu nije rešeno pravosnažno za vreme važenja ranijeg propisa, to se u konkretnom slučaju po zahtevu stranke ima odlučivati po ranijem propisu.

(Rešenje Vrhovnog suda Srbije, Ui. 18/03 od 10. IX 2003)

PROMENA NAMENE PROSTORA I ISELJENJE

Korišćenje zajedničkih prostorija po osnovu građevinske dozvole kojom se odobrava njihovo pretvaranje u poslovne, isključuje primenu člana 5. Zakona o stanovanju.

Iz obrazloženja:

Kod pravilno utvrđenog činjeničnog stanja, prema kome je pravo korišćenja podrumskih prostorija i dela zajedničkog hodnika, kao zajedničkih prostorija zgrade, preneto sa stanara zgrade na protivnu stranku izdavanjem građevinske dozvole kojom se odobrava pretvaranje tih prostorija u poslovno-kancelarijski prostor, te izdavanjem i upotrebne dozvole za korišćenje tih prostorija, pravilan je zaključak Okružnog suda da su ranije zajedničke prostorije na ovaj način izgubile taj sta-

tus, te da nema mesta primeni odredbe člana 5. Zakona o stanovanju da se protivnoj stranci naloži iseljenje iz tih prostorija.

(Presuda Vrhovnog suda Srbije, Uvp.I 166/02 od 27. XI 2002)

PRIVREMENA MERA ZABRANE OTUĐENJA NEPOKRETNOSTI I UPIS U KATASTRU

Privremena mera zabrane otuđenja nepokretnosti doneta u sudskom postupku ne predstavlja pravni osnov za izmenu pravosnažnog rešenja na osnovu koga je izvršen upis u katastar.

Iz obrazloženja:

Vrhovni sud nalazi da je pravilno postupio tuženi kada je odbio kao neosnovanu žalbu tužioca na rešenje prvostepenog organa, budući da je prvostepeno rešenje doneto na osnovu pravilne primene materijalnog prava. Ovo iz razloga što se iz dokaza u spisima nesumnjivo utvrđuje da je služba za katastar nepokretnosti postupajući po zahtevu stranke za provođenje promene u katastru po osnovu ugovora overenog kod suda donela rešenje kojim je dozvoljeno prvođenje promene korisnika navedne nepokretnosti, jer je prvostepeni organ ocenio da se radi o pravovaljanoj ispravi koja je sačinjena shodno odredbi člana 65. stav 2. u vezi sa članom 12. Zakona o promeru i katastru zemljišta ("Sl. glasnik SRS", br. 11/76). Navedeno rešenje je postalo pravosnažno i konačno u smislu Zakona o opštem upravnom postupku i ono se može staviti van snage samo u zakonom propisanim slučajevima uz ispunjenje uslova za poništavanje, ukidanje ili menjanje pravosnažnih rešenja. Činjenica da je rešenjem Opštinskog suda određena privremena mera zabrane otuđenja navedene nepokretnosti ne predstavlja razlog zbog koga se može poništiti ili ukinuti pravosnažno rešenje, a ukoliko tužilac kod nadležnog suda izdejstvuje pravosnažnu presudu kojom bi se ugovor o poklonu stavio van snage, na osnovu koga je izvršeno provođenje promene po spisku promena, tek tada bi prvostepeni organ mogao u posebnom postupku po zahtevu stranke oceniti podobnost navedene isprave za izmenu korisnika u katastru.

(Presuda Vrhovnog suda Srbije, U 2367/02 od 26. III 2003)

DRŽAVINSKI SPOR I PROMENA U KATASTRU

Pravosnažna presuda suda doneta u državinskom sporu ne predstavlja osnov za promenu u katastru.

Iz obrazloženja:

Iz spisa proizilazi da je tužilac podneo zahtev prvostepenom organu da u katastarskoj evidenciji bude upisan kao vlasnik na delu navedene katastarske parcele, a po osnovu presude Opštinskog suda. Tom presudom odbijen je tužbeni zahtev tužilje da se prema tuženom utvrdi da je zauzeo jugoistočni deo navedene parcele upisane u odgovarajući posedovni list.

Na osnovu ovako utvrđenog činjeničnog stanja, po nalaženju Vrhovnog suda, pravilno je odlučio tuženi organ kada je osporenim rešenjem odbio žalbu tužioca na navedeno prvostepeno rešenje. Ovo iz razloga što je odredbom člana 65. stav 2. Zakona o premeru i katastru zemljišta ("Sl. glasnik SRS", br. 11/96), propisano da je osnov za promenu korisnika zemljišta u katastarskom operatu pravosnažna odluka suda ili drugog nadležnog organa i ugovor overen kod suda, ako sa-

drže podatke propisane u članu 12. ovog zakona, odnosno ako su nepokretnosti označene prema podacima premera i katastra zemljišta.

U konkretnom slučaju citiranom presudom nije utvrđeno nikakvo svojinsko pravo tužioca na delu navedene parcele u odnosu na upisanog korisnika zemljišta, već je ta presuda doneta u državinskom sporu koja kao takva nije provodljiva u katastru zemljišta.

(Presuda Vrhovnog suda Srbije, U 3180/02 od 31. III 2003)

LEGITIMACIJA ZA POKRETANJE POSTUPKA BESPRAVNOG USELJENJA

Lice, čija odluka o dodeli stana nije postala pravosnažna, nema legitimaciju u upravnom postupku za traženje iseljenja bespravno useljenog lica u stan.

Iz obrazloženja:

Iz spisa ove upravne stvari se vidi da je podnosiocu zahteva rešenjem prvo-stepenog organa naloženo da se iseli iz stana navedenog u dispozitivu rešenja, a rešenje je doneto u primeni odredbe člana 5. Zakona o stanovanju. Iz spisa se utvrđuje da je zahtev za iseljenje podnosioca zahteva za vanredno preispitivanje presude Okružnog suda, podnela protivna stranka u ovom predmetu, kojoj je rešenjem vlasnika stana ovaj stan dodeljen radi stanovanja.

Podnosilac zahteva je i u upravnom postupku, a i u podnetoj žalbi u upravnom sporu isticao da se kod nadležnog opštinskog suda vodi postupak po tužbi radi poništaja odluke o dodeli stana protivnoj stranci, pa po oceni Vrhovnog suda Srbije, ovim navodima podnosioca okružni sud i upravni organi nisu dali pravi značaj kroz ocenu legitimacije za pokretanje postupka kod organa uprave, već su se bavili statusom tužioca u navedenom stanu.

Po oceni Vrhovnog suda Srbije, postojala je obaveza okružnog suda da prilikom ocene zakonitosti osporenog rešenja proveri navode tužioca u upravnom sporu prema kojima odluka o dodeli stana protivnoj stranci nije postala pravosnažna. Prema pravnom stavu Vrhovnog suda Srbije, lice čija odluka o dodeli stana nije postala pravosnažna nema legitimaciju u upravnom postupku za traženje iseljenja bespravno useljenog lica u taj stan, u smislu člana 5. Zakona o stanovanju. S obzirom da u smislu iznetog stava suda nije utvrđivano činjenično stanje u postupku od upravnih organa, Vrhovni sud je podneti zahtev uvažio, preinačio pobijanu presudu i poništio osporeno rešenje.

(Presuda Vrhovnog suda Srbije, Uvp-I 92/03 od 27. VIII 2003)

PUNA JURISDIKCIJA

Kad nadležno ministarstvo ne postupi po presudi suda donetoj u upravnom sporu i ne donese rešenje o ispunjavanju uslova za početak rada fakulteta, sud je ovlašćen da po zahtevu stranke donese takvo rešenje.

Iz obrazloženja:

Na osnovu iznetih činjenica Vrhovni sud Srbije je zaključio, imajući pri tom u vidu da se podnosilac zahteva upisao u sudski registar Privrednog suda, da poseduje rešenje o davanju saglasnosti nadležnog ministarstva na elaborat o opravdanosti osnivanja fakulteta za graditeljski menadžment, da je od Evropskog univerziteta za internacionalni menadžment i biznis dobio saglasnost na nastavni plan i program, te da je postupajući po nalogu ministarstva ispunio uslove iz člana 15.

stav 2. Zakona o univerzitetu (angažovao je potreban broj nastavnika sa punim radnim vremenom za dve trećine nastavnih predmeta utvrđenih nastavnim planom osnovnih studija), ispunio sve uslove da se udovolji zahtevu koji je fakultet podneo dana 8. 10. 2001. godine i donese rešenje kao u dispozitivu iz člana 16. stav 1. Zakona o univerzitetu ("Sl. glasnik RS", br. 20/98), o ispunjenosti uslova za početak rada i obavljanje delatnosti fakulteta.

(Presuda Vrhovnog suda Srbije, Ui 18/03 od 10. IX 2003)

TROŠKOVI VEŠTAČENJA

Troškove veštačenja u postupku po zahtevu za poništaj pravosnažnog rešenja o eksproprijaciji snosi podnosilac zahteva, a ne korisnik eksproprijacije.

Iz obrazloženja:

Pogrešio je tuženi organ kada je poništio zaključak prvostepenog organa nalazeći da je prvostepeni organ pogrešno primenio odredbu člana 106. Zakona o opštem upravnom postupku, kada je zainteresovanom licu iz ovog upravnog spora – podnosiocu zahteva u upravnom postupku, unapred naložio da položi iznos od 2.000,00 dinara na ime obezbeđenja troškova postupka, čime je povredio zakon na štetu tužioca. Ovo sa razloga, što je odredbom člana 33. Zakona o eksproprijaciji ("Sl. glasnik RS", br. 53/95) propisano da troškove postupka eksproprijacije snosi korisnik eksproprijacije što po shvatanju Vrhovnog suda Srbije ne podrazumeva i postupak poništavanja i menjanja pravosnažnog rešenja primenom člana 36. istog zakona. Stoga je pogrešno zaključivanje tuženog organa u osporenom rešenju da troškovi postupka eksproprijacije obuhvataju i veštačenje u postupku poništaja pravosnažnog rešenja o eksproprijaciji.

(Rešenje Vrhovnog suda Srbije, U. 434/02 od 4. IX 2002)

IZVRŠNOST REŠENJA

Prvostepeno rešenje u upravnom postupku postaje izvršno protekom roka za žalbu, ukoliko žalba nije izjavljena.

Iz obrazloženja:

Pravilno je postupio tuženi organ kada je osporenim rešenjem odbio žalbu tužioca izjavljenu protiv zaključka prvostepenog organa. Ovo sa razloga što je odredbom člana 261. stav 3. tačka 1. ZUP-a propisano da prvostepeno rešenje postaje izvršno istekom roka za žalbu ako žalba nije izjavljena. Naime, kako tužilac na rešenje kojim mu je naložena mera rušenja započetog objekta nije ulagao žalbu, to je rešenje prema citiranoj odredbi postalo izvršno pa je pravilno prvostepeni organ na osnovu odredbe člana 269. stav 1. istog zakona kao nadležni organ za sprovođenje izvršenja, doneo zaključak o dozvoli izvršenja kojim je odredio način i sredstva izvršenja.

(Presuda Vrhovnog suda Srbije, U. 879/02 od 22. VIII 2002)